

РЕШЕНИЕ

№ 1135

гр. София, 23.02.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 65 състав, в публично заседание на 10.02.2021 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Ванина Колева

при участието на секретаря Ирена Йорданова и при участието на прокурора Кирил Димитров, като разгледа дело номер **236** по описа за **2020** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 284 и сл. от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Образувано по искова молба (наименувана „жалба“ с “допълнително изложение) с вх.№ 541/08.01.2020 год., „жалба с допълнително изложение, допълнение към главна жалба вх. № 1201/14.01.2020г., изложение към жалба , уточняваща молба вх. № 1833/20.01.2020г., искова молба от 05.02.2020г., подадени от Б. И. Д., ЕГН [ЕГН], с които претендира обезщетение от 20000 лева, ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба до окончателно заплащане на сумата, от Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, за причинените му от специализираните органи по изпълнение на наказанията вреди, причинени в резултат на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС и Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи (ЕСПЧ) за времето, през което е бил задържан в следствения арест на [улица], през което е бил в Централния софийски затвор и за времето, през което е пребивавал в СБАЛЛС в [населено място]. С последната искова молба уточнява, че претендира настъпили неимуществени вреди в размер на:

7000 лв. за периода от 04.03.2018г. до 24.08.2018г., причинени му от условията в следствения арест на [улица], [населено място]

6000 лв. за периода от 24.08.2018г. до 20.09.2018г., причинени му от условията в СБАЛЛС, [населено място]

7000лв. за периода от 05.10.2018г. до подаване на исковата молба – 08.01.2020г., причинени му от условията в Софийски централен затвор (ЦСЗ).

Твърди, че и на трите места не са осигурени нормални условия за изтърпяване на наложеното му наказание, килиите били малки и нямало достатъчно пространство; леглата били стари и неудобни; дюшекът бил “оскъден”; не му се осигурявало полагащото му се време за телефонни разговори, при разговорите нямало дисциплина; в килиите липсвала пряка слънчева светлина; тоалетните били общо открито помещение; килиите били с дървеници и хлебарки; разходката му се осъществява на много малка площ, като монтираните козирки пречели да проникне слънчева светлина; храната била с лошо качество и недостатъчно.

Конкретно сочи, че в ареста на [улица]в [населено място] леглото било неудобно, прозорците били матирани и не влизала пряка слънчева светлина, санитарният възел не бил отделен от спалното помещение; нямало ред при провеждането на телефонните разговори и не можел да разговаря спокойно, престоят на открито се провеждал в малко пространство на покрива с монтирани козирки, които пречели да проникне въздух и светлина

За периода, в който е бил с СБАЛЛС, [населено място] не е имал достъп до телефон, липсвала пералня и средства за пране, нямало топла вода, липсвали лекарства, имало хлебарки, не бил лекуван адекватно,

В ЦСЗ твърди, че килиите са пълни с дървеници и хлебарки, дюшекът му е не е сменян, храната е недостатъчна и с лошо качество.

В резултат на това ищецът твърди, че е претърпял трайни вреди, влошило се е здравословното му състояние, бил е подложен на унижение, преживял е ужас, страх, параноя, имал болки в гърба и проблеми с очите.

Ответникът “Главна дирекция изпълнение на наказанията (ГДИН), [населено място], в писмен отговор на исковата молба и в съдебно заседание, чрез процесуален представител, изразява становище за неоснователност и недоказаност на исковата претенция. Твърди, че не се установява наличие на неизпълнение на вменено от закона задължение на ответника, което да ангажира отговорността му и с което да нарушава чл.3 от ЗИНЗС. Оспорва иска изцяло по основание и размер като неоснователен и недоказан. Счита, че не са налице предпоставките по чл.284, ал.1 ЗИНЗС, поради което моли искът да бъде отхвърлен. Претендира юрисконсултско възнаграждение.

Представителят на Софийска градска прокуратура изразява становище за неоснователност и недоказаност на исковата претенция и моли да бъде отхвърлена.

С писмения отговор от ответника са представени и приети като писмени доказателства - писмена справка от главния готвач в СЦЗ , таблица № 1 за състава на дневната дажба и полагаемите се хранителни продукти на един лишен от свобода възрастен; протоколи за извършени услуги мониторинг, дератизация и дезинсекция от [фирма] в ЦСЗ и становище от еколог от фирмата изпълнител. Според него, според сключения договор дезинсекция срещу бълхи, дървеници, мравки и хлебарки се извършва на всеки два месеца. При спазване на всички санитарно-хигиенни мероприятия в секторите, честотата на тези обработки би била достатъчна. При възникване на извънредни епидемиологични обстоятелства или увеличаване на популацията се провеждат извънредни обработки в рамките на 48 часа.

В справката главният готвач в СЦЗ заявява, че контролът върху храната се осъществява още при получаването ѝ от хранителния склад, където присъстват главният готвач и началникът на хранителния склад. Храната се приготвя трикратно ежедневно - закуска, обяд и вечеря по седмично меню, в което са калкулирани

хранителните продукти по рецептурник. Менютата се съгласуват, одобряват от директора на медицинския сектор, началник сектор “ФЛРК и началника на затвора. Калорийният състав на храната е минимум 2622 ккал. Контрол за вкусовите и калоричните качества на храната се осъществява от главния готвач, дежурният главен надзирател и медицинско лице, веднъж седмично се извършва контрол от НС “ФЛРК”.

От Затвора в Л. е представено писмо вх. № 9030/16.03.2020г., според което ищецът Б. И. Д. е пребивавал в СБАЛЛС – Психиатрично отделение при затвора в [населено място] в периода от 24.08.2018г. до 26.09.2018 г. Не се съхранява информация за конкретното спално помещение, в което е бил настанен, но спалните помещения са идентични. Към всяко има санитарен възел с мивка с течаща вода. Изграден е в килията, отделен със стена и дървена врата. Банята е обща и лишените от свобода я ползват по график, два пъти седмично. Хигиената в помещенията се поддържа от назначени санитарни, на които периодично се раздават препарати за почистване. Спалните помещения се отопляват с централно парно отопление на газ. Във всяка килия има легла, маса, столове и шкафчета. Прозорците са с алуминиева дограма, отваряеми. Лишените от свобода ползват по един час на ден престой на открито. Имат на разположение два телефонни апарата и имат възможност да пазаруват в затворническата лавка. При настаняването получават комплект чаршафи и калъфка, които се подменят на седем дни. Перат се в пералнята на затвора. Получават одеяло и възглавница. Получават безплатна храна съгласно утвърдените таблици. Към писмото са приложени: справка за жилищната площ, капацитетните възможности за настаняване в затвора [населено място]; епикриза на ищеца, издадена от СБАЛЛС – Л. -Психиатрично отделение; допълнително е представен списък на лицата, настанени на територията на СБАЛЛС – [населено място] - Психиатрично отделение в периода 24.08.2018г. – 20.09.2018г.

От писмо рег. № 3739/09.03.2020г. от Областна служба “Изпълнение на наказанията” – С. се установява, че относно исковия период ищецът Б. И. Д. е настанен в ареста на [улица], [населено място] на 04.03.2018г. по пр.пр.7086/2018г. по описа на СГП за престъпление по чл.115 НК. На 05.10.2018г. е приведен в Затвора – [населено място]. Според информацията в писмото, килиите в ареста са еднотипни, състоящи се от 4 бр. легла за настаняване на до 4 броя лица с обща площ от около 16 кв. м. Оборудвани са с маса, стол и шкафчета за вещи, неподвижно закрепени за пода. Тоалетните са в спалните помещения, отделени с масивна стена, която не го закрива изцяло, а осигурява необходимото уединение, като се вижда малка част от лицето, което позволява на служителите, осъществяващи наблюдение на килиите да реагират адекватно при определени ситуации. Най-малко два пъти седмично се осигурява достъп до баня на етажа за къпане и бръснене, ежедневно при желание на задържаните лица се осигурява топла вода за хигиенизиране на помещенията, в които пребивават, личен тоалет, пране и др. Храната в ареста се доставя три пъти дневно от Затвора – [населено място]. Медицинското обслужване се осигурява от медицински специалисти към медицинския център на сектор “Арести” при ОСИН – С., в извънработно време, почивни и празнични дни от Център за спешна медицинска помощ. Помещенията на ареста се обработват срещу вредители по сключен договор с “Килъри” (ДДД 1 О.). Задържаните лица са посещавани от медицинско лице веднъж седмично, а в спешни случаи – незабавно. Към становището са приложени: писмо от д-р М. относно ищеца с рег. № 3730/09.03.2020г.; медицински направление; епикриза

от СБАЛЛС – Л.; медицинска справка. за лечение, консултиране и оказване на медицинска грижа на ищеца от първоначалния медицински преглед на 06.03.2018г. до 20.09.2018г.; протоколи за извършени услуги по мониторинг, дезинсекция и дератизация на ареста на @@16@ [населено място].

От Затвора - [населено място] е представено писмо вх. № 9028/16.03.2010г., с което се установява, че Б. И. Д. е постъпил в Затвора в [населено място] на 05.10.2018г. като обвиняем по чл.116 НК. Настанен е в постоянно заключено помещение на територията на 6-та група, но без право на групови занимания. От 01.11.2018г. по негова молба е преместен на територията на първа група, където пребивава до 07.02.2020г. (след края на исковия период). На територията на 1-ва група пребивава в помещение с още един лишен от свобода, като е имало периоди, в които по негова молба по възможност е пребивавал и сам. Спалното помещение, в което е пребивавал е оборудвано с 2 бр. легла (тип “вишка”), 2 бр. метални табуретки, 1 бр. метална маса, 2 бр. метални шкафчета, мивка, смесител с течаща топла и студена вода с възможност за поддържане на лична хигиена. Спалните помещения са идентични с площ около 8 кв.м. с прозорци с възможност за достъп на пряка слънчева светлина и проветряване. Има централно отопление и в спалното помещение има радиатор. Има достъп до изкуствено осветление, което се включва и изключва от лишените от свобода. В тъмната част от денонощието се включва дежурно осветление, поставено в ниша, необходимо за наблюдение през нощта в зоната с повишена сигурност. Към писмото е приложено медицинско становище, изготвено от д-р Т., директор от МЦ при затвора в [населено място] и заверено копие от протоколна тетрадка “Психиатър” с отразените посещения на ищеца; заверени копия на медицински направления и резултати от различни видове изследвания на Д..

От Затвора в С. са представени писма и докладни записки, свързани с настаняването на ищеца в затвора [населено място]. В частта, в която се отнасят за периода след завеждане на исковата молба в съда тези справки са неотнормирани към предмета на спора.

По искане на ищеца са разпитани трима свидетели.

Свидетелят П. А. М. е пребивавал в Затвора в [населено място] в килия 11 заедно с ищеца Б. Д. от м. април 2019 г. до м. януари 2020 г. От показанията му се установява, че в помещението с размери 2м. на 4 м. са били само двамата. Има легло на тип “вишка”, метално. Тоалетната е в същото помещение, отделено със стена около 1,80м., там се намира и душът. Има течаща топла вода, малък прозорец, през който, за да влиза въздух трябва да стане течение, не се отваря целия, има решетки отвън, а стъклата не са затъмнени. Вътре няма условия за разходка. Разходките са, “на каре”, час и половина. В коридора и “на карето” има телефон, по който може да се говори след разрешение от старшината. Свижданията в затвора се осъществява в една дълга стая със стъкло, говори се през телефон с отсрещния човек, който е на свиждане. В килията в затвора има насекоми и вредители. Правят дезинфекция, но няма ефект. За почистването на килиите отговаряли настанените в тях лица, но не разполагали с препарат.

Според показанията на разпитания свидетел Е. Д. М., с когото ищецът е пребивавал в следствения арест на @@26@ [населено място] и с когото са били в една група в ЦСЗ, се установява, че в ареста килията е четири на три метра, има 4 легла, в средата има малка маса, и три малки столчета, неудобни за сядане. Прозорците са затъмнени с армирано стъкло, не се отварят, с метална решетка. Леглата са неудобни с метална

решетка от ламаринени ленти. Матракът е мръсен, стар, мирише неприятно и е на буци. Ищецът му се оплаквал, че го боли от цялото тяло, тъй като не може да спи. От липсата на светлина го болели очите. Светлината в килията била недостатъчна, а лампата светила и през нощта и пречела на съня. Парното не работило и било студено. Стените, леглата и дрехите били пълни с дървеници, които пречели на ищеца и на другите да спят. Имало няколко вида хлебарки, които пълзели навсякъде. Идвали да пръскат един или два пъти с препарат. Тоалетната била азиатски тип, в килията, отделена с преграда около 1 м. която не позволявала уединение. Нямаło воден сифон и стаята се пълнила с миризми. В ареста имало баня, която е много мръсна. Ходело се по график едни път в седмицата за 30 минути. Водата никога не била топла. Храната се оставяла на стълбището, където се складирал и боклукът. Храната на задържаните лица била в оскъдни количества. Ищецът му е искал храна.

Разходка на открито била в помещение с размери 5 на 4 м., без пряка слънчева светлина, без прозорци. Стените и подът били мръсни с импровизиран покрив, който не допуска да има слънчева светлина. Свидетелят твърди, че полицаите не са давали на Д. да говори достатъчно по телефона, карали го да пише декларации, ако иска да се обади.

Лекарските грижи в ареста били привидни, прегледите се провеждали в определен ден, а не при наличие на оплаквания. За лекар се чакало в пренаселена килия, в която по – силните тормозили по – слабите като ищеца. Д. му споделил, че се чувствал унижен не само пред хората, но и пред себе си. Според свидетеля в ареста ищецът бил подложен на унижение, защото бил извършил убийство. Споделял му е, че не издържа, че е алкохолик и му идват мисли за самоубийство.

Относно условията в СЦЗ свидетелят заявява, че е бил с ищеца в един коридор. Стаята била дълга около четири метра и тясна. Имало две легла и една маса, за движение оставали около 50 – 60 см. Леглата били стари, дюшеците – мръсни, на буци и парцали. Нямаło прозорец, на височина 2,50м. имало капандура с три вида решетки и не попадала слънчева светлина. Парното не работило през зимата. Тоалетна била в стаята от азиатски тип, с кранче, с което се пуска водата и мивка. Не се раздавали препарати за почистване, само по 1 или 2 сапуна на месец. През няколко месеца идвала фирма и пръскали, но без ефект. Престоят на открито за Първа група бил на площ оградена и на покрива с мрежа и като вали сняг се получавала покривка и нямаło светлина и въздух. На карето имало уреди, лост, успоредка. Медицинското обслужване в затвора било като в ареста, едни път в седмицата идвал лекар и преглеждал лицата. Б. е имал нужда от медицинска помощ, но когато не е било по график, не са ги допускали. Телефон имало в коридора и на разходката, с фонокарта. Достъпът бил ограничен. В първа група лицата се хранили в стаята. Храната се доставяла от задържани лица. Храната не била достатъчна и се приготвяла от некачествени продукти, в нехигиенични условия. В болницата на затвора С. условията не били добри, нямаło специалисти.

Относно условията в СБЛЛС – [населено място] – Психоотделението е разпитан свидетелят И. В. И., с когото ищецът е бил настанен в едно помещение. От показанията му се установява, че затворът в Л. е от 1917 година, един път бил правен ремонт. Нямаło топла вода, имало график за къпане. Старшините били по-лоши от С. и биели много. Докторите не били добри специалисти. Били с 6 човека. Килията била като хангар с прозорец, парното се пускало на два часа, имало само студена вода в килията. Санитарният възел бил в килията, отделен със стена почти до тавана и

счупена врата от шперпла. Прозорците били стари. Осветлението - с луминесцентни лампи, които светели постоянно и през нощта. Ищецът споделял, че условията го притеснявали, а докторите не го разбирали. Храната била лоша. Имало хлебарки и дървеници. Пръскали, но те се увеличавали. Леглата били изтърбушени пружини, дюшекът бил скъсан. Няма телефон като в централния затвор. Единствено, по време на престоя на открито и за 40 минути, когато излизали 50 човека.

По искане на ответника като свидетел е разпитан В. П. П., готвач в Централен софийски затвор. От показанията му се установява, че доставката на хранителни продукти се извършва два пъти седмично. Калорийният състав се изготвя на база таблица. Изготвя се седмично меню на база на продуктите, които фигурират в доставката. Спазват се калориите и количествата. Прехраната се извършва в кухнята на затвора, където той е цивилен и работи с 25 души лишени от свобода.

По искане на ищеца е допусната комплексна съдебна психологична и психиатрична експертиза. Назначените специалисти, клиничен психолог и психиатър, след запознаване с доказателствата по делото, медицинското досие на ищеца и проведено изследване с него, са заключили, че Б. И. Д. е с нормален интелект и запазени когнитивни процеси. Няма психоза. Дългогодишната системна употреба на алкохол е довела до психични и поведенчески разстройства, дължащи се на употреба на алкохол, синдром на зависимост - F10. Анализът на наличната медицинска документация, катамнезното проследяване и експертното изследване показва, че ищецът от години е с персистираща тревожност, системни колебания в затруднени ситуации и хипохондрични фиксациии, за което е провеждал многократно прегледи и изследвания, при които не е установена тежка патология. Заключили са, че синдромите му покриват критериите за Соматизационно разстройство F45.0, което се представя с множествени, възобновяващи се и често сменящи се телесни симптоми, които могат да се свържат с всяка част от тялото, при което е склонен да злоупотребява с медикаменти и да се самоллекува. И двете психични разстройства на Д. са с начало преди задържането му и са с дългогодишна давност. Водещ в развитието на психичното разстройство и за обострянето на симптомите е емоционалният фактор, а не климатът, физическата активност и битовите условия. Описаните в експертното заключение симптоми на ищеца, налагащи чести консултации са перисистирали и преди задържането. Актуалното психично състояние на Б. Д. може да се свърже с факта на лишаване от свобода, а не със специфични други причини и условия, описани от него в исковата молба. Според експертите ищецът съобщава за влошаване на соматични и психични оплаквания, които е имал и преди задържането му. Той преживява себе си като добър човек, жертва на обстоятелствата, попаднал в лоша среда. На фона на това себепреживяване възприема ситуацията като несправедлива. Според експертите напрежението и психичното му състояние могат да се свържат именно с този факт, а не с други обстоятелства, описани в исковите му молби. Споделените от Д. емоционални страдания, изразяващи се в безсъние, повишена тревожност, безпокойство и напрежение, според експертите са преувеличени.

При така установената фактическа обстановка съдът намира от правна страна следното:

Искът е с правно основание чл.284, ал.1 ЗИНЗС – претендира се обезщетение за вреди, причинени на задържан под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС. На основание чл. 203, ал. 1 (ДВ, бр. 13 от 2017 г.) от Глава единадесета на АПК, исковите за обезщетения за вреди, причинени на граждани или юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на административни органи и длъжностни лица се разглеждат по реда на тази глава. Съгласно чл. 203, ал. 2 (ДВ, бр. 13 от 2017 г.) от АПК, за неуредените въпроси за имуществената отговорност се прилагат разпоредбите на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ) или на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража. Според чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС, съгласно който осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унизително отношение, като в ал. 2 на същия член е посочено, че за изтезания, жестоко, нечовешко или унизително отношение се смятат и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност. За да бъде приета основателност на иска за вреди с правно основание чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, следва кумулативно да бъдат доказани: акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с което се нарушава чл. 3 от ЗИНЗС и настъпила, в резултат на нарушението неимуществена вреда в правната сфера на ищеца, която се предполага до доказване на противното по силата на въведената с разпоредбата на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС, оборима презумпция. Следователно, отговорността на държавата се ангажира при доказано подлагане на изтезания, на жестоко, нечовешко или унизително отношение (чл. 3, ал. 1), както при поставянето на лицата в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието "лишаване от свобода" или "задържането под стража", изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност (чл. 3, ал. 2).

В случая се претендира обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер общо на 20000 лева, причинени в резултат на незаконосъобразни фактически действия и бездействия на служители на ответника. Предявени са три субективно съединени иска, като се претендира: сумата 7000 лв.

обезщетение за неимуществени вреди, причинени му от условията в следствения арест на [улица], [населено място] за периода от 04.03.2018г. до 24.08.2018г.; 6000 лв. за неимуществени вреди, причинени му в резултат на незаконосъобразни фактически действия и бездействия на служители на ответника, от условията в СБАЛПС, [населено място] за периода от 24.08.2018г. до 20.09.2018г. и 7000лв. за неимуществени вреди, причинени му от условията в Софийски централен затвор в периода от 05.10.2018г. до подаване на исковата молба – 08.01.2020г. И за трите места се твърди недостатъчна жилищна площ, оскъдно осветление, липса на въздух, липса на хигиена, храна с лошо качество,

Искът за присъждане на обезщетение е предявен от процесуално легитимирано лице - лице задържано под стража/осъдено, пребиваващо последователно в следствения арест на бул. “Д-р Г.М. Д.” в [населено място], СБАЛПС – [населено място] и Затвора – [населено място] в периода от 04.03.2018г. до 08.01.2020г., който твърди, че поради условията, в които е бил поставен там се е влошило здравословното му състояние, бил е подложен на унижение, преживял е ужас, страх, параноя, имал болки в гърба и проблеми с очите.

Искът е предявен срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ - юридическо лице, осъществяващо прякото ръководство и контрол върху дейността на местата за лишаване от свобода, с териториални служби, каквито са затворите и областните служби „Изпълнение на наказанията“ - надлежен ответник по чл.205 от АПК, вр. с чл.285, ал.1 от ЗИНЗС.

Съгласно чл. 20 от ППЗИНЗС, за всеки затвор се определя максималният брой лишени от свобода, които могат да бъдат настанени, съгласно разполагаемата жилищна площ, а в спалните помещения се осигурява пряк достъп на дневна светлина и възможност за естествено проветряване. Количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване се определят в зависимост от изискванията на съответните стандарти за обществени сгради. На лишените от свобода се осигурява постоянен достъп до санитарен възел и течаща вода. В заведените от закрит тип и арестите в затворите ползването на санитарен възел и течаща вода се осъществява в спалните помещения.

В чл. 21 от ППЗИНЗС (Доп. - ДВ, бр. 14 от 2017 г.), е посочено, че спалните помещения се обзавеждат с отделни легла за настанените лица, снабдени със спални принадлежности, шкафчета за лични вещи, маса, столове, осветителни и отоплителни тела, като се осигуряват условия за пряк достъп на дневна светлина и възможност за проветряване, а лишените от свобода са длъжни да спазват реда и хигиената в спалните помещения. За всяко спално помещение съответният инспектор по социални дейности и възпитателна работа определя отговорник, който изготвя месечен график за дежурства и следи за поддържането на реда и хигиената) (Нова - ДВ, бр. 14 от 2017 г.). В алинея шеста, (Нова - ДВ, бр. 14 от 2017 г.) е предвидено, че на лишените от свобода се създават условия за къпане не по-малко от два пъти седмично и за изпиране на дрехите, спалното и личното бельо. От своя страна, в чл. 25 от ППЗИНЗС е посочено, че основанията за настаняване в местата за лишаване от свобода са- приведени в изпълнение по съответния ред съдебни актове с

наложено наказание лишаване от свобода или за вземане на мярка за неотклонение задържане под стража по реда на Наказателно-процесуалния кодекс. Същите се съпровождат с информация за датата и обстоятелствата при задържането на лицето, както и със справка за съдимост. В съответствие с алинея втора, (Доп. - ДВ, бр. 14 от 2017 г.), престоят на открито се провежда под надзора на служители от надзорно-охранителния състав на специално определени места в затвора, поправителния дом или затворническото общежитие, като по възможност същите предлагат защита при лошо време. По време на престоя на открито администрацията на затвора осигурява подходящи условия - съоръжения, екипировка и организирани дейности, насърчаващи поддържането на добро физическо здраве. На лишените от свобода по време на престой на открито се разрешава да се обединяват за участието им във физически упражнения или спортни игри.

В случая следва да се приложат установените за защита на правото по чл. 3 ЕКПЧ стандарти, установени от Европейския съд по правата на човека. Постановено е пилотното решение на ЕСПЧ по делото Н. и др. с/у България, в което Европейският съд е дал генерални мерки за преодоляване на проблемите на условията в затворите, нарушаващи забраната по чл. 3 ЕКПЧ. В решението Н. ясно се сочи по какъв начин следва да се прилага българският закон, предоставящ компенсаторно средство, а именно ЗОДОВ, за да може да изпълни изискването за ефективно вътрешноправно компенсаторно средство за защита от нарушаване на чл. 3.

1. Относно престоя в следствения арест на [улица], [населено място] за периода от 04.03.2018г. до 24.08.2018г.,

Ищецът твърди, че леглото било неудобно, прозорците били матирани и не влизала пряка слънчева светлина, санитарният възел не бил отделен от спалното помещение, нямало ред при провеждането на телефонните разговори и не можел да разговаря спокойно, престоят на открито се провеждал в малко пространство на покрива с монтирани козирки, които пречели да проникне въздух и светлина.

От събраните по делото доказателства – писмо рег. № 3739/09.03.2020г. от Областна служба “Изпълнение на наказанията” – С. и свидетелските показания на разпитаните свидетели се установява, че арестните помещения в ареста на бул. Г.М. Д. са еднотипни с площ около 16 кв.м., в които се настаняват по четири лица. Следователно полагащата се на всеки от тях жилищна площ е 4 кв.м. ЕСПЧ обаче обръща внимание, че в оценката на наличното пространство трябва да се вземе предвид пространството, заемано от мебели и обзавеждане в килията. Следователно при наличие на обзавеждане – легла, маса, стол, шкафчета и санитарен възел, не може да се приеме, че е достигнат желаният стандарт от 4 кв.м. Не се установява обаче, че лицата имат на разположение по-малко от 3 кв.м. жилищна площ. Следователно не може да се приеме, че е налице пренаселеност, която сама по себе си да води до нарушение на чл.3 от Конвенцията.

От друга страна, както ЕСПЧ отбелязва в §234 от решението по делото Н. и др. срещу България, освен размерът на наличното пространство, други аспекти на физическото състояние на задържане също са от значение за

оценката на съответствие с чл. 3 от Конвенцията. Тези елементи включват по-специално достъп до упражнения на открито, естествена светлина или въздух, наличие на вентилация, адекватност на отоплението, възможност за използване на тоалетната в уединение и съответствие с основни санитарни и хигиенни изисквания. По този начин, дори и в случаите на затворнически килии, които осигуряват 3-4 квадратни метра жилищна площ на един лишен от свобода, може да има нарушение на този член, ако факторът на пространството е съчетан с липса на вентилация и осветление.

Член 43, ал.4 от ЗИНЗС гласи, че количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване, достъпът до санитарни възли и течаща вода, както и минимумът обзавеждане на спалните помещения, се определят с правилника за прилагане на закона. Член 20, ал. 2 предвижда, че в спалните помещения следва да се осигури пряк достъп на дневна светлина и проветряване и че количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване се определят в зависимост от изискванията на съответните стандарти за обществени сгради. В случая според показанията на свидетеля М. прозорецът в помещението бил армиран и никога не се отваряли. В същото време заявява, че когато се отвори вратата ставало течение, от което може да се направи извод, че прозорецът се е отварял. При преценка на показанията на свидетеля М. следва, на основание чл.172 ГПК, да се има предвид неговата заинтересованост, с оглед множеството искове, които е подал срещу ответника, а и както се има предвид изявлението на свидетеля, че помага и се грижи за ищеца.

В помещението имало изкуствено осветление, което, отново по показанията на свидетеля, било недостатъчно и ищецът се оплаквал от болки в очите. Установено е, че ищецът е имал възможност всеки ден за престой на открито. Няма данни през престоя си в ареста, той да се е отказвал от това право. В чл.86, ал.1, т.1 от ЗИНЗС е регламентирано правото на лишените от свобода на престой на открито не по-малко от един час на ден. Задължение на затворническата администрация е да го осигури. По делото не се спори, а и от събраните доказателства се установява, че всеки ден в светлата част на денонощието ищецът е имал възможност за един час престой на открито, който се провежда в открито помещение на покрива на сградата.

Описаните от ищеца неудобства свързани с проверките преди престоя на открито са свързани със сигурността, а твърденията, че помещенията за престой на открито са мръсни, както заявява свидетелят М., това се дължало на самите задържани. В § 235 и §236 от пилотното решение по делото Н. и др. срещу България, е посочено, че кратката продължителност на упражнения на открито може да бъде фактор, който изостря положението на затворник, ограничен в своята килия през останалата част от времето, като физическите характеристики на външните съоръжения за упражнения също имат значение. Например двор за упражнения, който е само два квадратни метра по-голям от килията, заобиколен е от стени с височина от три метра и има отвор към небето, покрит с метални пръти и дебела мрежа, не предлага на затворниците подходящи възможности за почивка и възстановяване. В случая не се установява продължителността на престоя на открито кратка.

От представеното писмо от Областна служба “Изпълнение на наказанията” - С. се установява, че всяко арестно помещение разполага със собствен санитарен възел, отделен с масивна стена, която не го закрива изцяло, а осигурява необходимото уединение, като се вижда малка част от лицето, което позволява на служителите, осъществяващи наблюдение на килиите да реагират адекватно при определени ситуации. Най-малко два пъти седмично се осигурява достъп до баня на етажа за къпане и бръснене, ежедневно при желание на задържаните лица се осигурява топла вода за хигиенизиране на помещенията, в които пребивават, личен тоалет, пране и др. Свиеателят М. твърди, че тоалетната е отделена със стена висока около един метър и не позволява уединение. Няма спор между страните, че достъпът до санитарен възел и баня не е ограничен в светлата част на деня и за належащите си нужди през нощта лишените от свобода могат да ползват санитарното помещение в спалното помещение, което е обособено и снабдено с постоянно течаща топла и студена вода. Следователно, администрацията на затвора е осигурила на лишените от свобода постоянен достъп до санитарен възел с топла и студена вода, както и възможност за поддържане на личната хигиена. Параграф 249 от Решението по делото Н. и др. срещу България, сочи, че достъпът до правилно оборудвани и хигиенични санитарни помещения е от изключително значение за запазване на чувството на затворниците за лично достойнство.

От друга страна обаче, в параграф 241 от същото решение е посочено, че: “Що се отнася по-специално до достъпа до тоалетни, тоалетни чинии, поставени в ъгъла на килията и лишени от каквото и да било отделяне от жилищната площ или отделена от една преграда с височина от един метър или метър и половина е не само неприятно от хигиенна гледна точка, но и лишава задържаните от възможността за използване на тоалетната в каквото и да било уединение, защото той или тя остава постоянно видима за другите лишени от свобода, седящи на леглата, а също и за надзирателите на затвора, гледащи през шпионката.” В случая спорът между страните е дали изградената преграда осигурява уединение. Според писмото, представено от ответника, видимостта в санитарния възел е силно ограничена, осигурено е уединение, а пълното изолиране е невъзможно с оглед сигурността.

Помещенията на ареста се обработват срещу вредители по сключен договор с “Килъри” (ДДД 1 О.), с която ГДИН има сключен договор, което се установява от предсатвените протоколи за извършени услуги по мониторинг, дезинсекция и дератизация на ареста на @@37@ [населено място]. Макар и да не е ефективно, наличието на дървеници и хлебарки не може само по-себе си да доведе до извод за нарушение на чл. 3, а следва да бъде ценено с оглед съвкупното въздействие на условията върху ищеца.

От събраните доказателства, в това число представените писмени доказателства, медицински справки, епикризи, и др. и приетото съдебна експертиза, се установява, че ищецът е имал здравословни проблеми, във връзка с които многократно е търсел медицинска помощ. Медицинското обслужване се осигурява от медицински специалисти към медицинския център на сектор “Арести” при ОСИН – С., в извънработно време, почивни и празнични дни от Център за спешна медицинска помощ. По време на престоя

му в следствения арест му е оказвана медицинска помощ, състоянието му е следено. Издавани са му направление, включително е изпратен за лечение в СБАЛС – [населено място]. Изписвана му е терапия, което се установява, от приетата като доказателство по делото медицинска справка за лечение, консултиране и оказване на медицинска грижа на ищеца от първоначалния медицински преглед на 06.03.2018г. до 20.09.2018г. , писмо от д-р М. относно ищеца с рег. № 3730/09.03.2020г., приложените медицински направления. Храната в ареста се доставя три пъти дневно от Затвора – [населено място]. В исковата молба и допълненията и уточненията към нея липсват твърдения свързани с качеството на храната в следствения арест на @@40@ [населено място], поради което показанията на свидетеля в тази насока са неотнормими към предмета на спора.

При съвкупна преценка на всички установени факти не се установява по категоричен начин че в случая е налице "нечовешко" и "унизително" отношение, които превишават целите на изтърпяване на наказанието. В случая неудобствата и страданията, с които е съпроводено задържането на Б. Д. не надминават необходимото за изпълнението му, което се потвърждава и от заключението на приетата съдебна експертиза.

2. Относно престоя в СБАЛС, [населено място] за периода от 24.08.2018г. до 20.09.2018г.

От писмо вх. № 9030/16.03.2020г., от Затвора в Л. се установява, че ищецът Б. И. Д. е пребивавал в СБАЛС – Психиатрично отделение при затвора в [населено място] в периода от 24.08.2018г. до 26.09.2018 г. Не се съхранява информация за конкретното спално помещение, в което е бил настанен, но както от представената към писмото: справка за жилищната площ , капацитетните възможности за настаняване в затвора [населено място], така и от показанията на свидетеля В. се установява, че помещението е с площ, която осигурява повече от 4 кв.м. на всяко задържано лице. Свидетелят В. описва помещението като "хангар", от което също следва, че е било просторно. На всеки от задържаните се е полагало над 4 кв.м. жилищна площ, поради което не може да се приеме, че е налице пренаселеност, която сама по себе си да води до нарушение на чл.3 от Конвенцията. Всяко лишено от свобода лице при настаняването получават комплект чаршафи и калъфка, които се подменят на седем дни и се перат в пералнята на затвора. Получават одеяло и възглавница

В случая от събраните доказателства е доказано, че ищецът е имал възможност през периода на престоя си в СБАЛС - Л. да бъде на открито по един час през деня, т.е. да не пребивава изцяло в спалното си помещение и така за част от денонощието да избегне лошите условия в килията. Имало е на разположение два телефонни апарата, което се потвърждава и от свидетелските показания. Недоказани останаха твърденията на ищеца, че не е могъл да разговаря с майка си. В исковата молба той твърди, че останалите лишени от свобода му пречели да чува майка си, когато говорил с нея по телефона. Свидетелят твърди, че причината ищецът да не говори по телефона бил "един старшина", който не харесвал Б. Д. и не му давал да говори по телефона. От една страна такива твърдения липсват в жалбата, а

от друга са твърде общи и не се подкрепят от останалите доказателства. От изпратеното писмо и от показанията на разпитания свидетел се установява, че в спално помещение, в което пребивавал ищеца, имало обособен санитарен възел с постоянно течаща вода. Следователно, достъпът до санитарен възел и баня не е ограничен в светлата част на деня и за належащите си нужди през нощта лишените от свобода могат да ползват санитарното помещение в спалното помещение, което е обособено и снабдено с постоянно течаща вода. Следователно, администрацията на затвора е осигурила на лишените от свобода постоянен достъп до санитарен възел, както и възможност за поддържане на личната хигиена. Санитарният възел е отделен от стаята със стена до тавана и осигурява нужното уединение, както и запазва достойнството на лицата.

Спалното помещение разполагало с отваряеми прозорци с алуминиева дограма, от което следва, че е имало възможност да влиза дневна светлина и свеж въздух.

Хигиената в помещенията се поддържа от назначени санитарни , на които периодично се раздават препарати за почистване. Спалните помещения се отопляват с централно парно отопление на газ.

Твърденията в исковата молба за липса на адекватно лечение се опровергава от представената медицинска документация и приетата съдебно експертиза, от които се установява, че след престоя си в болницата в Л. е имало подобрене в състоянието на ищеца. Ищецът не разполага с компетентност да прецени адекватността на проведеното му лечение. С такава компетентност не разполага и разпитаният свидетел, който заявява, че в болницата липсват специалисти.

При така установените факти, настоящият състав приема, че не е осъществен състава на чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС и твърденията на ищеца са опровергани от представените от ответника в хода на производството писмени доказателства. Те се подкрепят и от показанията на разпитания свидетел, които на осн. чл.172 ГПК, вр. с чл.144 АПК, вр. с чл.285, ал.1 ЗИНЗС, се преценяват от съда с оглед на всички други данни по делото, като се има предвид възможната заинтересованост. Събраните писмени доказателства изхождат от длъжностни лица, издадени са при изпълнение на службата им, по установената форма и ред и съставляват доказателство за изложените в тях факти (чл. 179 ГПК, приложим субсидиарно).

3. Относно условията в Софийски централен затвор. за периода от 05.10.2018г. до 08.01.2020г.

Според постъпилото писмо вх. № 9028/16.03.2010г. от Затвора С. Б. И. Д. е постъпил в Затвора в [населено място] на 05.10.2018г. От данните в писмото и показанията на разпитаните свидетели се установява, че в исковия период е пребивавал в помещение с още един лишен от свобода, като е имало периоди, в които по негова молба по възможност е пребивавал и сам. Спалните помещения са идентични с площ около 8 кв.м. 2 бр. легла (тип "вишка"), 2 бр. метални табуретки, 1 бр. метална маса, 2 бр. метални шкафчета. Следователно няма данни площта на едно лице да е под критични минимум от 3 кв.м.

Съдът не кредитира показанията на свидетеля М., че в помещението не е имало прозорец, тъй като те противоречат както на изложеното в писмото от затвора С., така и на показанията на свидетеля М., с когото ищецът е пребивавал в една килия. Според последния прозорецът се отваря, макар и не изцяло, а стъклото е затъмнено, поради което преминава дневна светлина. В помещението има осветителни и отоплителни тела. Не са представени доказателства, че количеството дневна светлина, степента на изкуствено осветление, отоплението и проветряването са в противоречие с изискванията на съответните стандарти за обществени сгради.

От показанията на свидетеля и писмото се установява, че спално помещение има обособен санитарен възел, отделен със стена около 1,80 м. с постоянно течаща топла и студена вода. Следователно, достъпът до санитарен възел и баня не е ограничен в светлата част на деня и за належащите си нужди през нощта лишените от свобода могат да ползват санитарното помещение в спалното помещение, което е обособено и снабдено с постоянно течаща топла и студена вода. Следователно, администрацията на затвора е осигурила на лишените от свобода постоянен достъп до санитарен възел с топла и студена вода, както и възможност за поддържане на личната хигиена. Няма спор, че на ищеца е осигуряван всеки ден по час и половина престой на открито. Имало е и уреди за физически упражнения. Според насоките дадени от ЕСПЧ, местата за престой на открито трябва да бъдат достатъчно просторни и по възможност да предлагат защита при лошо време. Наличието и продължителността на упражнения на открито, както и условията, в които лишените от свобода могат да ги правят са сред основните елементи, свързани с оценката на условията на задържане чрез позоваване на чл. 3 от Конвенцията. Стандартите за лишаване от свобода, определени от Комисията против изтезанията (КПИ), на които се позовава и ЕСПЧ в своите решения, посочват конкретно такива упражнения и ги смятат за основен гарант на благополучието на затворниците и че на всички тях, без изключение, се позволява най-малко един час упражнения на открито, за предпочитане като част от по-широка програма на дейности извън килията. Тези стандарти също казват, че за упражненията на открито трябва да бъде осигурено достатъчно пространство и, когато е възможно, да предоставят подслон при студено време. От събраните доказателства не се установява тези изисквания да не са изпълнени.

От показанията на разпитаните свидетели се подкрепят твърденията в исковата молба, че в помещението, в което е пребивавал ищецът е имало хлебарки и дървеници. За дератизация и дезинсекция на помещенията в затвора е сключен договор със специализирана фирма и по делото са приложени писмени доказателства, че тази фирма изпълнява договорните си задължения в исковия период. Относно ефекта на борбата с инсекти, в § 243 от пилотното решение по делото Н. и др. срещу България се споменава, че затворническите власти трябва да се справят с този проблем, чрез осигуряване на адекватни дезинфекционни съоръжения, почистващи продукти, както и редовно обезпаразитяване и проверки на килиите, по-специално на спалното бельо, дюшеците и пространствата, използвани за съхранение на храна. От писменото становище от еколог от фирмата

изпълнител, според сключения договор дезинсекция срещу бълхи, дървеници, мравки и хлебарки се извършва на всеки два месеца. При спазване на всички санитарно-хигиенни мероприятия в секторите, честотата на тези обработки би била достатъчна. При възникване на извънредни епидемиологични обстоятелства или увеличаване на популацията се провеждат извънредни обработки в рамките на 48 часа.

Относно качеството на храната в ЦСЗ, от разпита на свидетеля П. и от писмената му справка се установява, че още при получаването на храната се осъществява контрол. Храната се приготвя трикратно ежедневно - закуска, обяд и вечеря по седмично меню, в което са калкулирани хранителните продукти по рецептурник. Менютата се съгласуват одобряват от директора на медицинския сектор, началник сектор "ФЛРК" и началника на затвора. Калорийният състав на храната е минимум 2622 ккал. Контрол за вкусовете и калоричните качества на храната се осъществява от главния готвач, дежурният главен надзирател и медицинско лице, веднъж седмично се извършва контрол от НС "ФЛРК". Твърденията за недостатъчно и негодна храна се опровергават и от събраните писмени доказателства.

От показанията на свидетеля М. се установява, че възможност за телефонни разговори има както в коридора, в който се намират спалните помещения, така и на мястото за престой на открито, а ползването му не е възпрепятствано от формалности или условия.

При тази фактическа установеност настоящият състав приема, че не е осъществен съставът на чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС и твърденията на ищеца са опровергани от представените от ответника в хода на производството писмени доказателства. Те се подкрепят и от показанията на разпитаните свидетели, които на осн. чл.172 ГПК, вр. с чл.144 АПК, вр. с чл.285, ал.1 ЗИНЗС, се преценяват от съда с оглед на всички други данни по делото, като се има предвид възможната заинтересованост на разпитаните свидетелите и по-конкретно на свидетеля М. с оглед многобройните му искове срещу ответника. Събраните писмени доказателства изхождат от длъжностни лица, издадени са при изпълнение на службата им, по установената форма и ред и съставляват доказателство за изложените в тях факти (чл. 179 ГПК, приложим субсидиарно).

Субективните преживявания на ищеца – страх, нервност, напрегнатост, раздразненост, чувство на пренебрегнатост, усещане за деградиране са естествени в условията на изтърпяване на наказание. За да попадне задържането специално под чл. 3 от Конвенцията, страданието и унижението трябва да надхвърлят неизбежния елемент на страдание и унижение, свързани със самото лишаване от свобода.

В чл. 284, ал.5 от ЗИНЗС е въведена законовата оборима презумпция, че В случаите по ал. 1 настъпването на неимуществени вреди се предполага до доказване на противното.

В настоящия случай, дори да бе установено нарушение на чл.3 от Конвенцията, за да е основателен искът следва да е доказано настъпването на твърдените неимуществени вреди. В случая Б. И. Д. твърди, че условията, в които е бил поставен са довели до влошаване на здравословното му състояние, бил е подложен на унижение, преживял е ужас, страх, параноя,

имал болки в гърба и проблеми с очите.

От приетата съдебна експертиза, извършена от специалисти психиатър и клиничен психолог, се установява категорично, че описаните от ищеца душевни страдания – напрежението и психичното му състояние могат да се свържат с факта, че той възприема ситуацията си като несправедлива, а не с обстоятелствата описани в жалбата. Ищецът страда от соматофорно разстройство - психическо отклонение, което се свързва с различни оплаквания на пациентите, неподкрепени от обективни фактори на сериозна патология, като водещ в развитието на това разстройство е емоционалният фактор – проблеми в семейството, смърт на любим човек и др., а не външната среда. Поставен в условията на фрустрация поради осъдителната присъда, той е принуден да сдържа чувствата и емоциите си, което се проявява в соматични симптоми. Описаните симптоми, налагащи чести консултации са регистрирани и преди задържането. При изслушване на заключението вещото лице специалист по психиатрия и съдебна психиатрия заявява категорично, че тревожността присъства през целия живот на г-н Д. и оплакванията от различни органи са проекция от тревожността. В случая лице, поставено в луксозни условия, ако е ограничено и има осъдителна присъда, също би проявило висока тревожност. При установеното с медицинската експертиза на практика се оборва установената в чл.284, ал.5 ЗИНЗС презумпция, поради което в конкретния случай не са налице твърдените от ищеца вреди, причинени от условията, в които е бил поставен в следствения арест .

Ищецът оспорва заключението като некомпетентно изготвено с оглед опита на д-р А. А. – клиничен психолог. Квалификацията на д-р А. А. е съобразена при вписването ѝ в списъка с вещи лица. Тя е доктор по психология от СУ “Св К. О. и това не се оспорва от страните, вписана е в регистъра на членовете на дружеството по психология с квалификация „клиничен психолог”, поради което съдът кредитира заключението като компетентно изготвено. В него участие е взел и специалист по психиатрия и съдебна психиатрия. От него по категоричен начин се установява, че в конкретния случай описаните в исковата молба душевни преживявания, болки и страдания – неимуществени вреди, не са свързани с условията, в които е бил поставен ищецът.

По изложените съображения, съдът намира, че в случая законната презумпция, въведена в чл.284, ал.5 ЗИНЗС, е оборена и не са налице елементите на отговорността на държавата по специалния закон, тъй като отсъствието на която и да е от кумулативно изискуемите предпоставки на законовия текст води до отхвърляне на иска, като неоснователен.

При изложените мотиви, предявеният иск следва да се отхвърли, като неоснователен.

С оглед изхода на спора и своевременно заявената претенция, на осн. чл.286, ал.2 ЗИНЗС, касаторът следва да заплати на ГДИН юрисконсултско възнаграждение в размер на 100 лв.

Водим от горното, Административен съд София-град, 65-и състав,

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ, като неоснователни, предявените от Б. И. Д., ЕГН [ЕГН], искове

срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, за причинените му неимуществени вреди от специализираните органи по изпълнение на наказанията, в резултат на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС и ЕКПЧ: в размер на 7000 лв. за периода от 04.03.2018г. до 24.08.2018г., причинени му от условията в следствения арест на [улица], [населено място]; в размер на 6000 лв. за периода от 24.08.2018г. до 20.09.2018г., причинени му от условията в СБАЛПС, [населено място] и 7000лв. за периода от 05.10.2018г. до подаване на исковата молба – 08.01.2020г., причинени му от условията в Софийски централен затвор.

ОСЪЖДА Б. И. Д., ЕГН [ЕГН], да заплати на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", [населено място], юрисконсултско възнаграждение в размер на 100 (сто) лева.

Решението може да се обжалва с касационна жалба пред тричленен състав на Административен съд София-град в 14 дневен срок от съобщението до страните, че е изготвено.

Съдия: